

WOLONTARIAT – MOTYWY DZIAŁANIA

Wprowadzenie

Podstawowym problemem jaki podejmuję w niniejszym artykule jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, co sprawia, że niektórzy członkowie społeczeństwa (społeczeństwa uzależnionego od konsumpcji) wykazują gotowość do bezinteresownego pomagania innym. Kim oni są, jakie mają motywacje. Co sprawia, że w świecie pogoni za pieniędzmi i karierą, jest spora część społeczeństwa, która znajduje czas na refleksję i dostrzeżenie czy ktoś takiej pomocy potrzebuje? Wrodzone cechy charakteru, etyka katolicka, socjalizacja ucząca empatii? Powodów, dla których ludzie decydują się na bycie wolontariuszem może być wiele, ja zamierzam znaleźć cechy wspólne łączące tych ludzi.

1. Definicje wolontariatu

W potocznym rozumieniu wolontariusz to człowiek, który podejmuje się jakiejś pożytecznej działalności z własnej nieprzymuszonej woli, nie oczekując wynagrodzenia, kierując się głównie pobudkami etycznymi, emocjonalnymi oraz zawodowymi. Wcześniej posługiwano się tutaj określeniami typu: praca ochotnicza, praca społeczno- użyteczna, działania filantropijne, służba społeczna itp. „Samo pojęcie „wolontariat” pochodzi od łacińskiego *volontarius* i znaczy po prostu dobrowolny, chętny. Wolontariuszem może być każdy, w każdej dziedzinie życia, wszędzie tam gdzie potrzebna jest zwłaszcza pomoc i wsparcie. Ponadto tego rodzaju aktywność jest jednym z najlepszych sposobów naturalnego zdobywania doświadczeń i umiejętności zawodowych oraz życiowych. W istocie zdecydowanie się na bycie wolontariuszem jest przyjęciem określonego sposobu życia związanego ze społeczną aktywnością na rzecz dobra innych osób”¹

Wolontariusze są gotowi do podjęcia się zadań trudnych, których większość ludzi boi się podjąć. Przykładem takiego zadania jest praca w hospicjach. Pracują w nich z entuzjazmem i optymizmem, gdyż są to z natury ludzie „silni, pełni wiary w skuteczność i sens pomocy; ale również z poświęcenia się dla innych czerpią swoje siły, wiedzę i zaangażowanie do dalszej pracy”²

Wolontariat jest formą udzielania się jednego człowieka drugiemu w obrębie społeczeństwa. Państwo oparte na zasadach wyznaczonych prawem, nie ma bezpośredniego wpływu na zaangażowanie pojedynczych jednostek w pomoc udzielaną potrzebującym, lecz dysponuje regulacjami umożliwiającymi tę pomoc w trudnej sytuacji życiowej. Również „harmonia i porządek funkcjonowania instytucji państwa domaga się, by określonym zobowiązaniom jednostki wobec państwa odpowiadały zobowiązania państwa wobec jednostki”, dzięki czemu możliwe jest kształtowanie odpowiedzialnej postawy obywatelskiej.³

¹ D. Lalak, T. Plich, *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 2005, s. 47

² A. Olubiński, *Humanistyczno-edukacyjne wartości wolontariatu w przygotowaniu do pracy socjalnej*, [w:] B. Kromolnicka, *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Akapit, Toruń 2005, s. 48

³ T. Spętana, *Działania wewnątrz systemu*, tamże, s. 88

Działalność o charakterze wolontariackim uprawiają liczne zastępy ludzi: są wśród nich opiekunowie społecznicy i strażnicy przyrody, kuratorzy sądowi oraz instruktorzy klubów i świetlic, ochotnicy straży pożarnej i opiekunowie zabytków kultury, aktywiści ugrupowań politycznych, a także animatorzy działalności kulturalnej w środowisku lokalnym i liderzy życia religijnego, jak również działacze samorządowi, instruktorzy harcerscy i wielu innych. Wolontariuszy spotkać można niemal we wszystkich dziedzinach aktywności społecznej, jak i w dziedzinie kultury, ekologii, rekreacji, zdrowia czy bezpieczeństwa publicznego.

Być wolontariuszem znaczy bezpłatnie, świadomie i dobrowolnie działać na rzecz innych. Działanie to wykracza poza więzi rodzinno- koleżeńsko- przyjacielskie. W świetle teorii Masłowa, wolontariat zaspokaja nasze potrzeby wyższego rzędu.

Wolontariat przyjmuje różne formy.

S. Gawroński wymienia co najmniej cztery cechy wyznaczające pojęcie wolontariatu.

Są to:

- Świadoma bezinteresowność
- Dobrowolność
- Bezpośredniość
- Ciągłość/ systematyczność.⁴

2. Zadania wolontariatu

Wolontariat jest ważnym sektorem wspierającym społeczeństwo. Jest niezbędny i trudno byłoby się bez niego obejść, „nie tylko ze względu na oferowane usługi tym, którzy tego potrzebują, ale przede wszystkim ze względu na kulturę i wartości, jakie sobą przedstawia, tj:

- postawienie w centrum zainteresowania człowieka,
- zwrócenie uwagi na najsłabszych i najbardziej cierpiących,
- obywatelski sens odpowiedzialności i uczestnictwa w życiu społecznym,
- szacunek dla innych,
- bezinteresowność w działaniach solidarnościowych,
- dzielenie własnego istnienia z istnieniem innych.⁵

Według S. Gawrońskiego zjawisko wolontariatu: stymuluje instytucje publiczne i domaga się praw dla najsłabszych od państwa, które zaangażowało się w opiekę nad najbardziej potrzebującymi; tworzy odmienną świadomość osób, które zazwyczaj nie martwią się trudną sytuacją innych, obudowując tkankę obywatelską i moralną naszego społeczeństwa; integruje służby publiczne w tych wszystkich sektorach, w których interwencja państwa jest niewystarczająca; przekazuje sens człowieczeństwa w służbie, podczas gdy w wielu strukturach publicznych działania interwencyjne często podążają obojętnymi torami zarządzania administracyjnego i rzadko odpowiadają na potrzeby cierpiących.⁶

3. Koncepcje motywacji wolontariuszy

Zakłada się, że motywacja wolontariusza jest inna niż zwykłego pracownika przede wszystkim dlatego, że za swoją pracę nie otrzymuje wynagrodzenia.

Tymczasem, bodźce finansowe wciąż należą do głównych motywatorów ludzkiego działania. Stąd pytanie, dlaczego ludzie angażują się w działalność wolontariacką?

Najbardziej ogólna koncepcja zachowań prospołecznych wymienia trzy typy motywacji:

1. Motywację egocentryczną – człowiek pomaga dlatego, że czerpie z tego korzyści lub w ten sposób chce stworzyć pomyślny dla siebie układ okoliczności zewnętrznych.

⁴ S. Gawroński, *Ochotnicy miłości bliźniego*, Więzi, Warszawa 1999

⁵ Ibidem, s. 25-27.

⁶ Ibidem

Mogą to być zarówno korzyści osobiste, jak również chęć zabezpieczenia się przed niepożądanymi dla niego ewentualnościami.

2. Motywację empatyczną – człowiek pomaga innym, bo w ten sposób zmniejsza lub niweluje przykre stany napięcia, jakie wywołuje w nim widok osoby cierpiącej.
3. Motywację normatywną – wynika ona z internalizacji (uwewnętrznienia) norm moralnych i dążenia do zachowania zgodnego z tymi normami, czyli wypełniania obowiązków, jakie są w nich zawarte⁷.

Natomiast według Caldiniego głównym motywem zachowań prospołecznych jest realizacja określonego celu: (1) dla własnego dobra (np. uzyskać korzyści materialne), (2) aby podwyższyć swoją pozycję społeczną i zdobyć aprobatę, (3) w celu zarządzania własnym wizerunkiem (samoocena w oparciu o działania oraz to, jak postrzegają nas inni), (4) by w ten sposób radzić sobie z własnymi emocjami i nastrojami (redukcja napięcia emocjonalnego⁸.

Zachowania prospołeczne: dlaczego ludzie pomagają innym?

Zainteresowanie koncentruje wokół motywacji, jaką kierują się wolontariusze w pomaganiu innym – dlaczego to robią?

Motywacja to stan gotowości człowieka do podjęcia określonego działania, to wzbudzony potrzebą zespół procesów psychicznych i fizjologicznych określający podłoże ludzkich zachowań i ich zmian. Procesy motywacyjne ukierunkowują zachowanie jednostki na osiągnięcie określonych, istotnych dla niej stanów rzeczy, kierują wykonywaniem pewnych czynności tak, aby prowadziły do zamierzonych wyników (zmiana warunków zewnętrznych, zmiana we własnej osobie, zmiana własnego położenia). Motywem nazwać zaś można przeżycie pobudzające człowieka do działania lub powstrzymujące w jego wykonaniu.

J. Reykowski rozumie motywację, jako stan gotowości człowieka do podjęcia określonego działania. Jest to wzbudzony potrzebą zespół procesów psychicznych i fizjologicznych określający podłoże ludzkich zachowań i ich zmian⁹.

Niezliczone rzesze ludzi włączając w to pracowników społecznych, pielęgniarki, strażaków i nauczycieli, poświęcają swoje życie w służbie dla innych. Takie wydarzenia przykuwają uwagę całych społeczności. (...) Dlaczego dzieje się tak, że czasami ludzie dokonują czynów pełnych poświęcenia i heroizmu, a innym razem zachowują się w sposób obojętny i bezduszny, lekceważąc prośby o ratunek¹⁰.

Zanalizujmy, jakiej odpowiedzi na to pytanie dostarcza nam teoria tj.: teoria socjologiczna, teoria wymiany społecznej oraz podejście altruistyczne.

3.1. Podejście socjobiologiczne – instynkty i geny

Zgodnie z teorią ewolucji sformułowaną przez Karola Darwina geny sprzyjające przetrwaniu jednostki są utrwalane dzięki mechanizmowi naturalnej selekcji. Istnieje tendencja do przekazywania z pokolenia na pokolenie tych genów, które pomagają nam przeżyć i wydać na świat potomstwo. (...) Darwin wcześniej zdał sobie sprawę z problemu wiążącego się z teorią ewolucji, a mianowicie jak w jej ramach można wyjaśnić zachowanie prospołeczne? Dlaczego, jeśli własne przetrwanie stanowi nadrzędny cel, ludzie pomagają innym, nawet z narażeniem własnych interesów? Część zwolenników socjobiologii usiłuje wyjaśnić mechanizm prospołecznych zachowań, używając pojęcia doboru krewniaczego. Zgodnie z tym pojęciem człowiek może zwiększyć prawdopodobieństwo przekazania swoich genów następnym pokoleniom nie tylko przez posiadanie dzieci, ale także dzięki przeżyciu spokrewnionych z nim osób. Dlatego dokładamy starań, aby nic złego nie spotkało naszych krewnych. Ponieważ

⁷ M. Wyszynska, *Źródła i motywy zachowań prospołecznych*, [w:] P. Bury, D. Czajkowska-Ziobrowska (red.), *Edukacja bez granic-mimo barier*, Wyd. Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2008, s. 205.

⁸ R.B. Cialdini, *Wywieranie wpływu na ludzi*, GWP, Gdańsk 2013, s. 125-128.

⁹ J. Reykowski, *Emocje i motywacja*, PWN, Warszawa 1985, s. 85.

¹⁰ E. Aronson, *Psychologia społeczna*, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 1997, s. 456.

dzielimy z nimi część posiadanych genów, to im bardziej jesteśmy pewni ich przeżycia, tym większe szanse, że nasze geny ujawnią się w przyszłych pokoleniach. Dlatego prawo naturalnej selekcji pozostaje w zgodzie z altruistycznymi działaniami, jeśli obejmują one naszych krewnych.

Entuzjaści socjobiologii wskazują na normę wzajemności jako inną przyczynę zachowań prospołecznych wyjaśniającą dlaczego pomoc jest udzielana także ludziom, z którymi nie łączą nas genetyczne więzy. Zgodnie z zasadą zawartą w tej normie ludzie pomagają innym, ponieważ spodziewają się w przyszłości rewanżu z ich strony. Zwolennicy tej koncepcji uzasadniają ją, odwołując się do faktów z historii ludzkiego gatunku. Stwierdzają, że w toku rozwoju człowiek nauczył się, że łatwiej jest przetrwać, współpracując ze sobą niż zamykając się przed innymi w swojej własnej jaskini. Innymi słowy, całkowity egoizm nie popłaca¹¹.

3.2. Wymiana społeczna – zyski i straty

Inne stanowisko opisywane w literaturze naukowej jako przyczyna zachowań prospołecznych to wymiana społeczna. Elliot Aronson wyjaśnia ją w następujący sposób:

Chociaż wielu psychologów nie zgadza się ze stanowiskiem socjobiologicznym przy tłumaczeniu zachowań prospołecznych, to jednak przyjmuje nieodłączny od tego stanowiska pogląd, że altruistyczne działanie może wynikać z troski o własny jednostkowy interes. W rzeczywistości jedna z najważniejszych teorii psychologii społecznej, teoria wymiany społecznej potwierdza, że często działamy powodowani dążeniem do maksymalizacji zysków i minimalizacji kosztów. (...) Nietrudno domyślić się korzyści mogących płynąć z pomagania: zyskujemy lepsze samopoczucie, inni myślą o nas pozytywnie, wiemy, że uczyniliśmy „właściwą rzecz” i tym podobnie. (...) Zwolennicy teorii wymiany społecznej uważają, że wartość nagradzającą zachowań prospołecznych można tłumaczyć w trojaki sposób. Po pierwsze należy wziąć pod uwagę normę wzajemności, zgodnie z którą powinniśmy postępować tak, jak inni postępują wobec nas. Pomaganie komuś to inwestycja w przyszłość, gwarancja, że któregoś dnia, gdy będziemy potrzebowali pomocy, ktoś inny nam jej udzieli. (...) Dążenie do okazywania innym dobroci (a w zamian doświadczanie podobnego traktowania) to myśl znamionująca cywilizowane społeczeństwa. Jest to bliskie temu co filozofowie rozumieją przez pojęcie umowy społecznej. Niewielu z nas pragnęłoby żyć w społeczeństwie, w którym obowiązuje zasada: „oko za oko ząb za ząb”. Chcemy wierzyć, że życzliwość, jeśli nie zawsze, to przynajmniej od czasu do czasu, spotka się z wzajemnością. Po drugie przyjście komuś z pomocą łagodzi dyskomfort związany z przyglądaniem się cudzemu nieszczęściu i z tego powodu ma znaczenie nagradzające. Istnieją dowody na to, że widok cudzego cierpienia wywołuje niepokój i napięcie. Przynajmniej po części człowiek pomaga, aby pozbyć się tych nieprzyjemnych stanów. W końcu pomaganie jest nagradzające, gdyż pozwala jednostce zdobyć uznanie i gratyfikację przy stosunkowo niskich kosztach. (...) Jego chęć udzielenia pomocy zmniejsza się w wypadku wysokich kosztów, na przykład gdy rezultatem działania na rzecz innych jest ból lub zażenowanie. Wzrasta natomiast w przypadku wysokich zysków, na przykład gdy efektem udzielenia pomocy są pochwały ze strony otoczenia lub świadomość skuteczności własnego działania¹².

3.3. Empatia i altruizm – pomoc bezinteresowna

Niektórzy psychologowie zajmujący się problematyką społeczną twierdzą, że ludzie pomagają dla samego pomagania (mają tzw. „dobre serca”). Jest to trzecie ze stanowisk, które pokazuje ludzi jako altruistów zdolnych do bezinteresownej pomocy. Aby opisać to stanowisko należy wyjaśnić znaczenie dwóch pojęć – empatia i altruizm.

¹¹ Ibidem, s. 456-457.

¹² Ibidem, s. 457-460.

Według Popularnej Encyklopedii Powszechnej empatia to różnie interpretowana zdolność do odczuwania i pełnego rozumienia przeżyć danego człowieka, jego uczuć oraz zakomunikowanie mu o tym (werbalnie i pozawerbalnie), także wtedy, gdy on sam nie jest ich w pełni świadomy¹³.

Ciekawie definiuje empatię ks. Marek Drzewiecki pisząc, „empatia to szczególnego rodzaju wsłuchiwanie się w to, co komunikuje o sobie drugi człowiek słowami, gestami, milczeniem. To psychiczne „wejście” w jego świat myśli, przeżyć i pragnień”¹⁴.

Altruizm natomiast to przeciwieństwo egoizmu. Bezinteresowne dążenie do dobra innych ludzi, gotowość do poświęcenia interesów osobistych na rzecz dobra społecznego, a altruista to człowiek stawiający dobro innych ponad własne interesy.

Aronson zdecydowanie promuje pogląd, że ludzie udzielają pomocy innym z dobroci swoich serc. Nie zaprzecza, że czasami pomagamy z egoistycznych pobudek. Twierdzi jednak, że dopóki doświadczamy empatii wobec osoby potrzebującej pomocy, czyli doświadczamy części jej bólu, dopóty będziemy pomagać, nie bacząc czy leży to w naszym interesie czy nie. (...) Kiedy czujemy empatię do drugiej osoby, to pomagamy aby ulżyć jej cierpieniu i nie zważamy przy tym na własny interes; można to uznać za prawdziwie altruistyczne działanie.¹⁵

Zachowania prospołeczne są uwarunkowane wieloma czynnikami. Zarówno osobowościowe jak i sytuacyjne zmienne mogą zahamować lub nasilać tendencję do niesienia pomocy. Do grupy zmiennych indywidualnych zaliczamy osobowość altruistyczną. Obdarzeni ją ludzie, wykazują większą gotowość do przychodzenia z pomocą innym. Można sprzyjać rozwojowi takiego typu osobowości u dzieci przez nagradzanie, gdy okazują innym pomoc i wskazywanie na przykłady zachowań pomocnych, które mogłyby stanowić dla nich wzór do naśladowania. (...) Innym ważnym czynnikiem jest płeć. Chociaż kobiety i mężczyźni nie różnią się pod względem stopnia altruizmu, to jednak preferują inne formy pomagania. Mężczyźni są bardziej skłonni pomagać w sposób heroiczny i rycerski, kobiety wybierają formy pomocy wymagające długotrwałych poświęceń i wyrzeczeń. Na pomaganie wpływa również nasz nastrój. Zdumiewający jest fakt, że zarówno dobry, jak zły nastrój bardziej sprzyja naszej gotowości do zachowań altruistycznych niż stan obojętności. Z wielu powodów dobre samopoczucie zwiększa prawdopodobieństwo, iż pośpieszamy komuś z pomocą. Sprawia ono, że dostrzegamy dobre strony innych osób i jesteśmy bardziej pozytywnie do nich nastawieni. Złe samopoczucie, zgodnie z hipotezą redukcji negatywnego stanu emocjonalnego, skłania nas do szukania sposobów pokonania własnej chandry, na przykład poprzez udzielenie pomocy drugiemu człowiekowi. Do społecznych uwarunkowań zachowań prospołecznych należy typ środowiska, a dokładnie, czy jest to środowisko miejskie czy wiejskie. Stwierdzono niejednokrotnie, że na wsi szanse na uzyskanie pomocy są znacznie większe niż w mieście. To zjawisko wyjaśnia między innymi hipoteza przeładowania urbanistycznego zgodnie z którą mieszkańcy miasta poddawani są różnego rodzaju stymulacji, stąd też – aby uniknąć nadmiaru bodźców – zamykają się w sobie. Pojęcie efektu widza wskazuje na liczbę obserwatorów jako czynnik determinujący udzielanie pomocy. Im mniej widzów, tym lepiej.¹⁶

Aby zachowania prospołeczne mogły mieć miejsce – pomiędzy członkami społeczeństwa musi wystąpić więź. Jan Szczepański stwierdza, że „każda grupa jeśli ma trwać, musi posiadać coś, co ją trzyma wewnątrz, co powoduje lojalność członków, zapewnia zaspokajanie potrzeb w jej ramach, pozwala jej utrzymać się i rozwijać. Słowem każda grupa i każda zbiorowość musi posiadać swoją więź wewnętrzną. Na tej podstawie możemy określić więź społeczną jako zorganizowany system stosunków, instytucji i środków kontroli

¹³ Popularna Encyklopedia Powszechna, Fogra, Kraków 1995, s. 78.

¹⁴ <http://www.opoka.org.pl/biblioteka1/empatia>

¹⁵ E. Aronson, tamże, s. 461-462.

¹⁶ Ibidem, s. 492-493.

społecznej skupiający jednostki, podgrupy i inne elementy składowe w funkcjonalną całość zdolną do utrzymania się i rozwoju”¹⁷.

4. Motywy działalności plockich wolontariuszy

4.1. Charakterystyka plockich wolontariuszy

Płocki Wolontariat powstał w kwietniu 2011 roku¹⁸. Jego siedziba znajduje się w Płocku przy ulicy Tumskiej 9. W wolontariacie działa 100 osób. Najmłodszy wolontariusz ma 11 lat, najstarszy 77 lat. Chcąc poznać motywy, którymi kierowali się podejmując tę bezinteresowną działalność – w kwietniu 2014 roku przeprowadzono anonimową ankietę na 50 wolontariuszach, tj. (połowie wszystkich wolontariuszy pracujących w Płocku.) Kim są płockie wolontariusze?

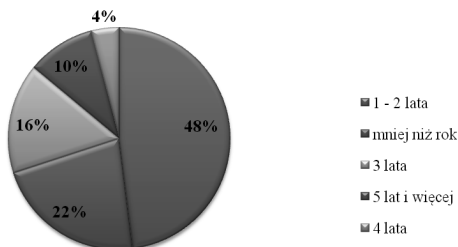
Wśród wolontariuszy poddanych badaniom- niewielką przewagę stanowią kobiety (54% kobiet, 46% mężczyzn). Są to ludzie młodzi- ponad połowa z nich ma 16- 25 lat, a kolejne 40%- 26- 30 lat. Tylko 10 % wolontariuszy to osoby w wieku powyżej 30 lat. Dominują osoby stanu wolnego (80%). Najczęściej w Płockim Wolontariacie pracują studenci i uczniowie (74%) – najrzadziej osoby zatrudnione na czas określony (4%) i bezrobotni (6%). Jeśli chodzi o ocenę swojej sytuacji materialnej to w zdecydowanej większości oceniają ją jako dobrą i bardzo dobrą (3/4 osób), co sugeruje, że poczucie własnego bezpieczeństwa materialnego sprzyja podejmowaniu działalności na rzecz innych. W ankiecie skierowano do wolontariuszy także pytanie dotyczące ich światopoglądu religijnego i częstotliwości praktyk religijnych zakładając, że stanowiąc mogą czynniki motywujące do działań charytatywnych. Spośród 50 badanych wolontariuszy aż 48 to osoby wierzące (wyznania katolickiego) co z pewnością ma związek z otwarciem się na człowieka w potrzebie. Natomiast samo uczestnictwo w praktykach religijnych nie wydaje się być zbyt silnym czynnikiem warunkującym bezinteresowną pracę.

Jak długo pracują w Płockim Wolontariacie?

Prawie połowa (48%) wolontariuszy pracuje 1-2 lat, kolejne 20% krócej niż rok a 1/3 wolontariuszy 3 lata i dłużej.

Wykres 1. Staż działalności w Płockim Wolontariacie

Jak długo wolontariusze pracują w Płockim Wolontariacie?

Źródło: opracowanie własne.

Jak długo respondenci zamierzają kontynuować pracę w wolontariacie?

¹⁷ J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1985, s. 73.

¹⁸ http://www.plock.eu/pl/plocki_wolontariat.html, dostęp 04.05.2014.

Wykres 2. Deklaracja kontynuowania dotychczasowej działalności w przyszłości

Źródło: opracowanie własne.

Większość wolontariuszy (60%) zamierza kontynuować pracę cały czas, 14% przez 2 lata, 10% - przez 1 rok, 8% - przez 3 lata i tyleż samo przez 4 lata i dłużej (8%). Nasuwa się spostrzeżenie, że pomaganie innym staje się dla większości badanych wolontariuszy „sposobem na życie” – stylem życia.

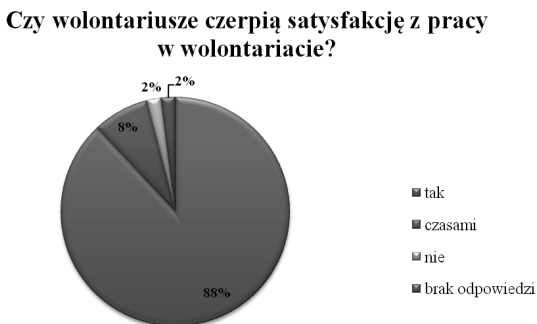
Motywy, które spowodowały, że respondenci podjęli pracę wolontariusza

Jedno z pytań ankiety dotyczyło powodów, dla których respondenci zdecydowali się na pracę w wolontariacie. Najwięcej osób (64%) podjęło pracę wolontariusza z potrzeby pomagania innym, 40% ze względu na odczuwaną z tego powodu satysfakcję, co piąty badany ze względu na możliwość poznania nowych ludzi, nawiązania znajomości oraz ze względu na wiarę w powracające dobro. Co 6-ty badany traktuje tę pracę jako sprawdzian samego siebie. Co 8-my jako sposób na zaspokojenie potrzeby bycia użytecznym – i tyleż samo, jako okazję do zdobycia wiedzy i nowych umiejętności. Kolejna grupa motywów dotyczy zwiększenia poczucia własnej wartości i samorealizacji poprzez pomaganie innym- na motyw ten wskazuje co 10-ty ankietowany. W odpowiedzi „inne”: 1 osoba wskazała, że „sumienie” jest motywem decydującym o podjęciu tej pracy, a 1 osoba, że chęć samodoskonalenia („miałem dosyć bycia samolubem”).

Czy wolontariusze czerpią satysfakcję z pracy w wolontariacie?

Prawie wszyscy wolontariusze (88%) czerpią satysfakcję z tej działalności

Wykres 3. Satysfakcja z działalności w wolontariacie

Źródło: opracowanie własne.

Co według respondentów wpływa na wzrost motywacji wolontariusza do działania?

W przypadku blisko 60% osób na wzrost motywacji wpływa „wdzięczność i radość ze strony osób potrzebujących”. Na „zainteresowanie podopiecznych udzielaną pomocą” wskazuje ¼ badanych. Co piąty respondent twierdzi, że sprzyja motywacji „zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności”, a co 6-ty odpowiada, że „uznanie i podziw wśród znajomych” oraz „wsparcie od współpracowników”. Nikt nie udzielił odpowiedzi, że uznanie ze strony instytucji ma wpływ na wzrost ich motywacji. Świadczy to o niedostrzeganiu korzyści zbiorowego działania ze strony instytucji powołanych do opieki nad potrzebującymi. Taka postawa nie zachęca do integrowania ludzi o podobnych dążeniach w realizacji wspólnych celów.

Tabela 1. Czynniki wpływające na wzrost motywacji do działania

Co według respondentów wpływa na wzrost motywacji do działania wolontariusza? (pytanie otwarte) N=50 osób		
	Liczba wolontariuszy	% ¹⁹
wdzięczność i radość ze strony osób potrzebujących	29	58
zainteresowanie podopiecznych udzielaną pomocą	12	24
zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności	11	22
uznanie i podziw wśród znajomych	8	16
wsparcie od współpracowników	7	14
uznanie ze strony instytucji	0	0
inne:		
„widoczność efektów pracy”	1	2
„nie wiem w sumie”	1	2

Źródło: opracowanie własne.

4.2. Cechy kształtowane przez wolontariat

Jakie cechy kształtuje wolontariat? W opinii wolontariuszy

Wolontariat traktowany jest przez respondentów jako „szkoła charakteru” kształtująca bezinteresowność (60%), względ na drugiego człowieka (52%), wrażliwość, odpowiedzialność (44%; 40%) i inne cechy takie jak: szacunek, uczciwość, zaangażowanie, tolerancję, cierpliwość, otwartość, odwagę (36% - 20%). Co 10-ty badany uważa, że kształtuje również takie cechy charakteru jak patriotyzm (i prawdopodobnie praca w wolontariacie traktowana jest jako jej wyraz), oraz godność i samodzielność.

Zakończenie

Co sprawia, że niektórzy członkowie społeczeństwa są bardziej uspołecznieni niż inni? Cechy charakteru, wychowanie, środowisko w którym dorastają?

Czy wynika to z ich natury, czy też wpływ na to ma socjalizacja ucząca bezinteresowności, nie zostało to dotychczas definitywnie rozstrzygnięte. Podejmowane były jedynie próby, udowodnienia odmiennych stanowisk. Przeważa pogląd reprezentowany przez Jana Szczepańskiego który twierdzi, że „człowiek nie rodzi się ludzkim (...), lecz dopiero uczestnictwo w zbiorowościach i proces socjalizacji wykształcają cechy ludzkie. (...); Nabywa je tylko przez współzycie społeczne, a w odosobnieniu ulegają one zanikowi.”

¹⁹ Wartości nie sumują się do 100%, bowiem wybierano kilka odpowiedzi

Z przeprowadzonych badań wynika, że do głównych powodów angażowania się w wolontariat należą: motywacje moralne (64%), dla połowy badanych respondentów – „sprawdzenie siebie”, „samorealizacja”, „chęć bycia użytecznym”, „poczucie własnej wartości”. Kolejna motywacja związana jest z poczuciem zadowolenia wynikającego z wykonywania pracy (sprawia mi to przyjemność), na co wskazuje 40% respondentów. Co piąty badany wskazuje na motywację wynikającą z pomagania innym licząc w przyszłości na odwzajemnienie pomocy. W dalszej kolejności znajdują się religijne przekonania.

Bibliografia

1. Aronson E., *Psychologia społeczna*, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 1997.
2. Cialdini R. B., *Wywieranie wpływu na ludzi*, GWP, Gdańsk 2013.
3. Gawroński S., *Ochotnicy miłości bliźniego*, Więzi, Warszawa 1999
4. Lalak D., Plich T., *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 2005.
5. Olubińska A., *Humanistyczno-edukacyjne wartości wolontariatu w przygotowaniu do pracy socjalnej*, [w:] B. Kromolnicka, *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Akapit, Toruń 2005.
6. Reykowski J., *Emocje i motywacja*, PWN, Warszawa 1985.
7. Wyszynska M., *Źródła i motywy zachowań prospołecznych*, [w:] P. Bury, D. Czajkowska-Ziobrowska (red.), *Edukacja bez granic-mimo barier*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2008.
8. <http://www.opoka.org.pl/biblioteka1/empatia>
9. http://www.plock.eu/pl/plocki_wolontariat.html, dostęp 04.05.2014.

VOLUNTARY WORKERS AND REASONS FOR THEIR ACTIVITY

Summary

The main issue I take in this article is to find the answer to this question: why some members of our society (society, who is addicted to consumerism) are able to help another selflessly? Who are they, what motivates them? Why in the world, where the most important thing is the pursuit of wealth, there is a large group of people, who finds time for reflection and selfless help? Perhaps there are some personality traits, catholic ethics or socialization, which teach us empathy? It could be a lot of reasons why people decided to be a volunteer. I am going to find the common features, which connect those people.

Key words: consumerism, generosity, volunteer, motivations, altruism.